

УДК 343.15

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-4\(34\)-730-743](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-4(34)-730-743)

Курило Олег Іванович старший викладач кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-7958-2925>

Денисюк Олександр Валентинович викладач кафедри управління підрозділами НГУ, Київський інститут Національної гвардії України, м. Київ, <https://orcid.org/0009-0000-4196-3426>

МАСОВІ ЗАХОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ТАКТИКА ДІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано правові та тактичні аспекти діяльності Національної гвардії України (далі – НГУ) під час масових заходів в умовах воєнного стану. Досліджено правові підстави, що регламентують діяльність НГУ, зокрема роль нормативно-правових актів, які визначають застосування спеціальних засобів для забезпечення громадської безпеки та порядку. Зроблено акцент на важливості їх пропорційного використання та вивчено необхідність дотримання прав людини під час застосування таких засобів у критичних ситуаціях.

Висвітлено питання щодо моніторингу оперативної обстановки, що є важливою складовою ефективної діяльності НГУ, особливо в умовах нестабільності та воєнного стану. Підкреслено важливість своєчасного збору і аналізу інформації для прийняття управлінських рішень, а також використання технологій, таких як безпілотні літальні апарати для підвищення ефективності реагування на загрози.

Особливу увагу приділено обговоренню терміну "масовий захід" в контексті українського законодавства. Наголошено на необхідності чіткої правової регламентації цього терміну для уникнення правових прогалин і забезпечення належної координації дій між різними правоохоронними органами. Також пропонується вивчення міжнародного досвіду як інструменту для адаптації законодавства до сучасних викликів, зокрема для досягнення збалансованого підходу між свободою зібрань і громадською безпекою.

Доведено, що роль НГУ в забезпеченні громадської безпеки та порядку під час масових заходів є надзвичайно важливою, і для ефективного виконання цих функцій необхідно постійно вдосконалювати нормативну базу та тактичні

підходи. Акцентовано на важливості чіткого розмежування завдань між різними підрозділами і органами правопорядку, що дозволяє оперативно реагувати на заворушення та інші загрози національній безпеці.

Ключові слова: масові заходи, громадська безпека та порядок, Національна гвардія України, спеціальні засоби, правове регулювання, воєнний стан.

Kurylo Oleg Ivanovych Senior Lecturer at the Department of Unit Management, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-7958-2925>

Denysiuk Oleksandr Valentynovych Lecturer at the Department of Unit Management, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0000-4196-3426>

MASS EVENTS IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW: LEGAL REGULATION AND TACTICS OF THE ACTIONS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

Abstract. The legal and tactical aspects of the activities of the National Guard of Ukraine (hereinafter referred to as the NGU) during mass events under martial law have been analyzed. The legal foundations regulating the NGU's activities have been explored, particularly the role of normative legal acts that define the use of special means to ensure public safety and order. Emphasis has been placed on the importance of their proportional use and the need to adhere to human rights when applying such means in critical situations.

The issue of monitoring the operational situation, which is an essential component of the NGU's effective activities, particularly in conditions of instability and martial law, has been highlighted. The importance of timely collection and analysis of information for decision-making, as well as the use of technologies such as unmanned aerial vehicles to enhance the effectiveness of response to threats, has been emphasized.

Particular attention has been paid to the discussion of the term "mass event" in the context of Ukrainian legislation. The necessity for clear legal regulation of this term has been emphasized to avoid legal gaps and ensure proper coordination of actions between various law enforcement agencies. The study of international experience has also been proposed as a tool for adapting legislation to modern challenges, particularly for achieving a balanced approach between the freedom of assembly and public safety.

It has been proven that the role of the NGU in ensuring public safety and order during mass events is of utmost importance, and for the effective performance of these functions, it is necessary to constantly improve the regulatory framework and tactical approaches. The importance of clearly distinguishing tasks between different units and law enforcement bodies has been emphasized, which allows for prompt response to unrest and other national security threats.

Keywords: mass events, public safety and order, National Guard of Ukraine, special means, legal regulation, martial law.

Постановка проблеми. Умови воєнного стану значно ускладнюють забезпечення громадської безпеки під час масових заходів, таких як збори, мітинги та демонстрації, що можуть призвести до заворушень. Національна гвардія України є основним органом, відповідальним за підтримання порядку та захист національної безпеки, що закріплено в Законі України "Про Національну гвардію України" [1]. Ефективність діяльності НГУ залежить від чіткої правової регламентації, тактичної підготовки та своєчасного моніторингу оперативної обстановки. Для забезпечення громадської безпеки та порядку гвардійці використовують спеціальні засоби, застосування яких регламентовано чинними нормативно-правовими актами. В умовах воєнного стану важливо, щоб дії НГУ були ефективними та пропорційними, з урахуванням ризиків для цивільного населення та особового складу підрозділів НГУ.

Важливим елементом успішного виконання завдань є моніторинг оперативної обстановки, який дозволяє своєчасно виявляти загрози та координувати дії підрозділів. Як зазначають С. М. Суконько та А. Д. Шерстюк, достовірність і повнота інформації, отриманої з різних джерел — від підрозділів Національної поліції України до мережі Інтернет, — безпосередньо впливає на якість управлінських рішень [2]. Розроблення моделей оцінки ефективності такого моніторингу дозволяє оптимізувати ресурси та підвищити оперативність реагування в умовах обмеженого часу та підвищеної нестабільності, характерних для воєнного стану.

Таким чином, дане дослідження спрямоване на аналіз правових і тактичних аспектів діяльності Національної гвардії України під час масових заходів в умовах воєнного стану, з метою вдосконалення її діяльності в цих критичних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність Національної гвардії України у сфері забезпечення громадської безпеки та порядку, в тому числі під час масових заходів, та припинення масових заворушень, особливо в умовах воєнного стану, є важливим предметом уваги українських науковців, таких як: Бєлай С. В., Мацелик Т.О., Суконько С. М., Лугівський І. С., Луньов О. Ю., Кобзар О. Ф., Волков І.М. та інші. Так, у статті авторами досліджено правову

основу та тактику застосування спеціальних засобів військовослужбовцями НГУ під час охорони громадської безпеки та порядку [3].

У роботі Суконько С. М. та Шерстюк А. Д. розробили модель оцінки ефективності моніторингу оперативної обстановки під час масових заходів, наголошуючи на важливості достовірності інформації з різних джерел [2]. Автори статті Лугівський І. С., Клібанський Ш. П. та Мудрик В. Г. визначили способи організації моніторингу обстановки розвідувальними підрозділами НГУ під час масових заходів [4], а Луньов О. Ю. Ковальов І. В. та Споришев К. О. запропонували методику моніторингу з використанням безпілотних літальних апаратів [5]. Кобзар О. Ф. та Ромашко О. М. у своїй роботі проаналізували зміст і сутність масових заворушень як об'єкта припинення підрозділами НГУ, розглядаючи їх як соціальний феномен і кримінально каране діяння [6].

Таким чином, у науковій літературі накопичено значний обсяг праць, присвячених правовим, тактичним та інформаційно-аналітичним аспектам роботи НГУ, однак вплив воєнного стану на ці процеси потребує додаткового осмислення цієї тематики.

Метою статті є аналіз правових і тактичних аспектів діяльності Національної гвардії України під час масових заходів у воєнний час. У фокусі дослідження — організація громадської безпеки та порядку, застосування спеціальних засобів та інформаційно-аналітичне забезпечення для ефективних дій підрозділів НГУ.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення громадської безпеки та порядку під час масових заходів є одним із основних завдань Національної гвардії України, особливо в умовах воєнного стану, коли такі заходи можуть стати інструментом дестабілізації внутрішньої ситуації, провокацій або навіть гібридних загроз з боку зовнішнього агресора. Масові зібрання, мітинги чи демонстрації в період воєнного стану набувають особливого значення, оскільки вони можуть бути використані для спричинення додаткових загроз національній безпеці. У таких умовах підрозділи НГУ, відповідно до ЗУ "Про Національну гвардію України", покликані виконувати низку завдань щодо підтримання громадського порядку під час масових заходів. При запровадженні воєнного стану НГУ отримує розширені повноваження для припинення масових заворушень та забезпечення безпеки громадян [1].

Окрім цього базового закону, діяльність НГУ в розрізі масових заходів регулюється низкою інших нормативних актів. Зокрема, Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2019 року № 1089 "Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України" [7]. Цей документ чітко регламентує порядок

організації та несення служби НГУ з охорони громадського порядку, зокрема під час масових заходів, визначаючи дії військових нарядів і їх взаємодію з поліцією. Інструкція, затверджена наказом № 1089, дозволяє підрозділам НГУ оперативно реагувати на загострення обстановки під час зборів, мітингів чи демонстрацій, які, як зазначають Кобзар О. Ф. та Ромашко О. М., можуть бути використані для дестабілізації на прикордонних територіях [6].

Згідно з цією Інструкцією, застосування спеціальних засобів НГУ має бути чітко регламентовано, а їх використання — пропорційним та обґрунтованим. В умовах воєнного стану особливу увагу потрібно приділяти збереженню прав людини, забезпеченню стабільності та безпеки на всіх етапах взаємодії з учасниками масових заходів. Водночас, І. М. Волков підкреслює, що правове регулювання, яке охоплює тільки окремі аспекти використання спецзасобів, не дає змоги ефективно реагувати на ситуації, що можуть виникнути під час масових заворушень [3]. Такий погляд потребує подальшого удосконалення нормативної бази, зокрема щодо введення чітких меж та умов для застосування спеціальних засобів. Після зазначення про застосування спеціальних засобів і обмеження їхнього використання в умовах воєнного стану, важливу роль відіграє підготовка особового складу НГУ. Зокрема, задля вдосконалення власних навичок військовослужбовці НГУ систематично залучаються до проведення різноманітних тренувань та навчань. Це включає відпрацювання сценаріїв реагування на масові заворушення, використання спеціальних засобів та взаємодію з іншими правоохоронними органами, що забезпечує готовність до швидкого та ефективного реагування в реальних ситуаціях.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 «Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань» (далі – Постанова КМУ № 1024) визначено перелік спеціальних засобів, а також правила їх застосування гвардійцями під час виконання завдань із забезпечення громадського порядку [8]. Як зазначають Батюк О. В., Белай С. В. та Волков І. М., ця постанова є основним документом для правового обґрунтування використання спецзасобів [3].

Підрозділи НГУ приймають участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян [1].

Завдяки професіоналізму та злагодженій роботі Національної поліції України та підрозділів НГУ вдається запобігати можливим порушенням та швидко реагувати на будь-які інциденти. До прикладу, під час проведення матчів чемпіонату України з футболу підрозділи НГУ забезпечують безпеку на прилеглих територіях. Гвардійці співпрацюють з поліцією та іншими

правоохоронними органами для контролю за порядком, перевірки документів у вболівальників та запобігання можливим конфліктам. Завдяки цим заходам вдається підтримувати спокійну атмосферу під час матчів та забезпечувати безпеку громадян. Яскравим прикладом співпраці є те, що 24 серпня 2021 року підрозділи НГУ спільно з іншими правоохоронними органами патрулювали центральні вулиці Києва, зокрема Майдан Незалежності, забезпечуючи порядок під час проведення урочистостей та параду військ з нагоди 30-річчя Незалежності України. Для охорони громадського порядку під час святкувань були залучені працівники Національної поліції, Державної служби з надзвичайних ситуацій та військовослужбовці Національної гвардії. Правоохоронці також контролювали дотримання правил дорожнього руху. Протягом дня в Києві було зафіксовано кілька порушень громадського порядку, на які правоохоронці оперативно відреагували [9].

Крім того, у контексті воєнного стану застосовуються положення Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні", який розширює повноваження НГУ щодо координації з іншими силовими структурами для запобігання дестабілізації [10].

Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 року № 894 "Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень" [11]. (далі Постанова КМУ № 894) є важливим нормативним актом, що доповнює ЗУ "Про Національну гвардію України" (ст. 12) та Постанову КМУ № 1024. Цей документ установлює конкретний алгоритм дій для Національної гвардії України під час масових заворушень, чітко розмежовуючи її повноваження та усуваючи можливі правові колізії. Під час масових заворушень НГУ застосовує спеціальні засоби та методи для відновлення громадського порядку. Наприклад, під час протестних акцій у 2014 році гвардійці виконували завдання з охорони державних установ та стратегічно важливих об'єктів, що сприяло стабільності ситуації в країні [12].

Даний документ затверджує чіткий порядок організації та проведення спеціальних операцій, спрямованих на припинення масових заворушень, визначаючи НГУ як основного суб'єкта виконання таких завдань. Постанова № 894 передбачає координацію дій НГУ з Національною поліцією України та іншими органами сектору безпеки, що сприяє комплексному підходу до підтримання громадського порядку. Вона також регулює можливість використання спеціальних засобів, перелік яких визначено у Постанові № 1024, акцентуючи на їх пропорційному застосуванні в рамках спеціальних операцій (пункт 11 Порядку).

У період з 2014 по 2016 рік, в умовах війни на сході України, підрозділи Національної гвардії України активно співпрацювали з Національною поліцією

України для організації спільних антитерористичних операцій (АТО) в районах з високим рівнем терористичної загрози. Також у 2014 році НГУ разом із поліцією та іншими силовими структурами здійснювала блокування певних територій для запобігання проникненню незаконних збройних формувань на територію України, що дозволило стабілізувати ситуацію в прикордонних районах [13].

Хоча й Постанова КМУ № 894 була ухвалена у 2021 році, до початку повномасштабного вторгнення, її положення набули нового значення в умовах воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. У цей період Постанова КМУ № 894 забезпечує правову основу для оперативного реагування НГУ на загрози, що виникають під час масових заворушень, особливо в контексті зовнішніх впливів, підкреслюючи її актуальність і практичну цінність.

Наказ командувача Національної гвардії України від 01 липня 2021 року № 270 "Про затвердження Порядку організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України" [14] є важливим нормативним актом, що доповнює ЗУ "Про Національну гвардію України" та Інструкцію МВС № 1089 від 24.12.2019. Цей документ установлює детальний механізм дій для НГУ під час охорони громадського порядку, зокрема на масових заходах, чітко визначаючи структуру військових нарядів і тактичні підходи до реагування. Зокрема, Наказ № 270 забезпечує НГУ інструменти для оперативного моніторингу та припинення ескалації масових заворушень, які можуть бути спровоковані на прикордонних територіях для дестабілізації ситуації.

Ці нормативні акти створюють комплексну правову основу для діяльності НГУ, однак їхня адаптація до умов масових заходів у воєнний час потребує подальшого аналізу та вдосконалення. Важливим кроком у вдосконаленні правових засад діяльності Національної гвардії України став проект Закону України № 10311 від 06.11.2023, який пропонує внести зміни до Закону України "Про Національну гвардію України" щодо застосування заходів примусу [15]. У рамках цього проекту розглядаються ключові відмінності між чинною редакцією ЗУ "Про Національну гвардію України", в якій зазначено, що застосування спеціальних засобів дозволяється за умов, визначених законом. Натомість проект № 10311 уточнює перелік спеціальних засобів і порядок їх використання в умовах воєнного стану. Щодо повноважень під час заворушень, чинна редакція містить лише загальні положення про припинення правопорушень, тоді як у проекті № 10311 деталізовано дії НГУ під час масових заворушень. Переконані, що ці зміни спрямовані на адаптацію правового поля до викликів воєнного стану, однак наукові праці поки недостатньо відображають їхній вплив на практичне застосування.

Попри значну кількість правового регламентування, у чинному законодавстві України немає єдиного універсального визначення терміну "масовий захід", яке б застосовувалося однаково в усіх нормативно-правових актах. Цей термін використовується в різних контекстах, і його зміст можна вивести з положень окремих законів та підзаконних актів, що регулюють діяльність НГУ та інших суб'єктів у сфері громадської безпеки. Водночас Великий Ю. зазначає, що міжнародний досвід демонструє успішні приклади узгодженого підходу до законодавчого регулювання масових заходів, що включає чітке визначення прав і обов'язків учасників і організаторів [16]. За його словами, "необхідно адаптувати законодавство України до європейських стандартів, зокрема, щодо правового визначення терміну "масовий захід" та процедур сповіщення органів влади [16].

Деякі науковці зазначають, що відсутність єдиного визначення терміну "масовий захід" в українському законодавстві створює правові прогалини, що можуть призвести до неузгоджених дій правоохоронців під час проведення таких заходів. Як зазначає О. Ф. Кобзар, заплутаність термінів та відсутність чіткої класифікації масових заходів не лише ускладнює їх регулювання, але й призводить до правових колізій, що затрудняють ефективну реакцію органів безпеки на загрози [6].

Так, ст. 39 Конституції України гарантує право на мирні збори, мітинги, походи й демонстрації, фактично визначаючи їх як форми масових заходів. ЗУ "Про свободу совісті та релігійні організації" у ст. 21 асоціює масові заходи з публічними релігійними зібраннями, що також потребують охорони порядку [17].

У ст. 2 ЗУ "Про Національну гвардію України" серед завдань НГУ згадується участь у заходах із забезпечення громадського порядку під час зборів, мітингів і демонстрацій, що вказує на масові заходи як на публічні зібрання значної кількості осіб [1]. Постанова КМУ № 894 опосередковано пов'язує масові заходи із ситуаціями, що можуть перерости в заворушення, наприклад, "зібрання громадян, які створюють загрозу громадській безпеці" (п. 6 Порядку) [11].

Крім того, у Наказі МВС № 1089 масові заходи описуються як збори, мітинги, походи, демонстрації та інші масові заходи, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян (Розділ I, п. 1), однак це формулювання є контекстним і не має статусу універсального визначення [7].

Визначення терміну «масовий захід» на законодавчому рівні в Україні залишається неурегульованим, що створює додаткові труднощі у діяльності НГУ щодо їх забезпечення. За законом, до масових заходів відносяться збори, мітинги, демонстрації та інші публічні зібрання, що можуть бути санкціонованими чи несанкціонованими.

Вважаємо, що визначення терміну «масовий захід» повинно включати не лише критерії щодо кількості учасників, але й чітко враховувати місце, час і мету

його проведення. Пояснення та уточнення термінів, що описують масові заходи, є необхідним для ефективного виконання підрозділами НГУ своїх функцій під час таких заходів. Враховуючи загрози безпеці, Національна гвардія України повинна застосовувати функції стримування та забезпечення правопорядку, використовуючи відповідні спеціальні засоби і методи реагування, що регулюються спеціальними постановами та наказами.

Водночас термін "масові заворушення" має чітке законодавче тлумачення. Згідно з Постановою КМУ № 894 (п. 3), масові заворушення визначаються як протиправні дії, що порушують громадський порядок, супроводжуються насильством, погромами, підпалами, знищенням майна чи опором владі із застосуванням зброї, і потребують комплексного залучення сил безпеки для їх припинення [11]. Такі заворушення можуть виникати як наслідок ескалації масових заходів, особливо в умовах воєнного стану, коли зовнішні провокації чи гібридні загрози здатні дестабілізувати ситуацію. Таким чином, хоча поняття "масові заходи" залишається недостатньо уніфікованим, чітке визначення "масових заворушень" забезпечує правову основу для оперативного реагування підрозділами НГУ на критичні ситуації, що з них випливають.

На основі проаналізованих правових актів та наукових джерел пропонуємо власне визначення поняття *масовий захід* як *організоване або стихійне публічне зібрання значної кількості осіб (збори, мітинги, демонстрації, походи, релігійні обряди тощо), яке проводиться у визначеному місці та часі з певною метою (вираження думки, протест, святкування тощо) і може впливати на стан громадської безпеки та порядку, вимагаючи участі правоохоронних органів, зокрема НГУ, для їх забезпечення чи припинення у разі переростання в масові заворушення*. Вважаємо, що таке узагальнене розуміння дозволить адаптувати діяльність НГУ до різноманітних сценаріїв, однак відсутність єдиного законодавчого визначення може ускладнювати координацію дій у кризових ситуаціях, особливо в умовах воєнного стану, коли швидкість і точність реагування є критично важливими.

В умовах воєнного стану відсутність єдиного законодавчого визначення терміну "масовий захід" може ускладнювати координацію дій правоохоронних органів. Зокрема, це стосується визначення критеріїв для проведення таких заходів та процедур їх сповіщення, що є важливими для ефективного планування та реагування.

У цьому аспекті важливими є пропозиції щодо створення нових законодавчих актів, які б чітко визначали процедури сповіщення про проведення масових заходів, критерії для їх проведення, а також регламентували порядок взаємодії НГУ з іншими правоохоронними органами. Наприклад, проект Закону України "Про порядок організації і проведення мирних масових заходів" визначає порядок організації та проведення зборів, демонстрацій, мітингів, пікетувань, походів та інших мирних масових заходів [18].

Міжнародний досвід також може бути корисним у вдосконаленні законодавства щодо масових заходів. Зокрема, дослідження зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням показують, що ефективно реагування держави на такі події слід розглядати на двох рівнях: дії політичного керівництва та дії правоохоронних органів. При цьому важливо враховувати специфіку внутрішніх умов та викликів, притаманних кожній країні [19].

Таким чином, інтеграція міжнародного досвіду та адаптація законодавства до сучасних умов можуть сприяти побудові більш ефективної правової основи для управління масовими заходами, забезпечуючи збалансований підхід до гарантування свободи зібрань та громадської безпеки.

Висновки. Дослідження правових та тактичних аспектів діяльності Національної гвардії України під час масових заходів в умовах воєнного стану показало, що ефективно забезпечення громадської безпеки та порядку в таких умовах вимагає чіткої правової регламентації, належної підготовки особового складу та оперативного моніторингу ситуації. Підрозділи НГУ, завдяки застосуванню спеціальних засобів та відповідному нормативно-правовому регулюванню, виконують важливу роль у підтриманні стабільності та забезпеченні безпеки громадян.

Водночас, відсутність єдиного законодавчого визначення терміну "масовий захід" і прогалини в правовому регулюванні таких подій створюють труднощі в координації дій правоохоронців, що може призвести до правових колізій і знижує ефективність реагування.

Важливим кроком у вдосконаленні правової бази є прийняття нових законодавчих актів, що чітко визначатимуть критерії для проведення масових заходів та взаємодії НГУ з іншими органами безпеки. Інтеграція міжнародного досвіду сприятиме адаптації українського законодавства до сучасних викликів і забезпеченню збалансованого підходу до гарантування свободи зібрань і громадської безпеки.

Література:

1. Закон України. Про Національну гвардію України // Законодавство України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2014. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>.
2. Сукоцько С. М. Модель оцінювання ефективності моніторингу оперативної обстановки під час проведення масових заходів / С. М. Сукоцько, А. Д. Шерстюк // Публічне управління та митне адміністрування. - 2022. - № 1 (32). - С. 70 – 75
3. Батюк О., Белай С., & Волков І. Правова основа і тактика застосування військовослужбовцями Національної гвардії України спеціального засобу—куботана під час виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки / О. Батюк, С. Белай, І. Волков // Честь і закон. – 2023. – Т. 4(87). – С. 48-54.
4. Луговський І., Клібанський С., & Мудрик В. Обґрунтування способів організації та здійснення моніторингу обстановки органами розвідки Національної гвардії України під час проведення масових заходів / І. Луговський, С. Клібанський, В. Мудрик // Честь і закон. – 2021. – Т. 3(78). – С. 24-29.

5. Луньов О. Ю., Ковальов І. В., & Споришев К. О. Методика визначення раціонального порядку застосування розвідувальних безпілотних літальних апаратів при виконанні завдань з припинення масових заворушень силами Національної гвардії України / О. Ю. Луньов, І. В. Ковальов, К. О. Споришев // *Честь і закон*. – 2018. – Т. 4. – С. 26-37.

6. Кобзар О., & Ромашко О. Аналіз змісту і сутності масових заворушень як об'єкта припинення підрозділами Національної гвардії України / О. Кобзар, О. Ромашко // *Честь і закон*. – 2023. – Т. 2(85). – С. 19-23.

7. Міністерство внутрішніх справ України. Наказ № 1089 "Про затвердження Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України" // *Законодавство України*. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0195-20>.

8. Кабінет Міністрів України. Постанова № 1024 "Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань" // *Законодавство України*. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1024-2017-%D0%BF>.

9. Interfax. Правоохоронці забезпечили безпеку під час заходів із нагоди Дня Незалежності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/general/763671.html>.

10. Про введення воєнного стану в Україні. Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затверджений Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX // *Законодавство України*. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2022. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/64/2022>.

11. Кабінет Міністрів України. Постанова № 894 "Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії з уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування з припинення масових заворушень" // *Законодавство України*. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/894-2021-%D0%BF>.

12. Malva.tv. 20 лютого 2014 року розпочалася сучасна російсько-українська війна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://malva.tv/20240220/20-ljutoho-2014-roku-rozprochallasja-suchasna-rosijsjko-ukrajinsjka-vijna/>.

13. Руснак І. (ред.). Біла книга антитерористичної операції на Сході України (2014–2016) [Електронний ресурс] / І. Руснак (ред.). – Київ : Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, 2017. – Режим доступу: https://nuou.org.ua/assets/journals/bila_knyga/bila-knyha-ato.pdf.

14. Командувач Національної гвардії України. Наказ № 270 "Про затвердження Порядку організації виконання Інструкції про організацію та несення служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки військовими частинами (підрозділами) Національної гвардії України" // *Національна гвардія України*. – Офіц. вид. – К. : Національна гвардія України, 2021. – Режим доступу: <https://www.ngu.gov.ua/sites/default/files/2021-07/270.pdf>.

15. Верховна Рада України. Проект Закону України № 10311, який пропонує внести зміни до Закону України "Про Національну гвардію України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/260269.html.

16. Великий Ю.М. Про доцільність зміни принципів охорони публічного порядку поліцією України під час масових заходів: досвід європейських держав / Ю.М. Великий // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2020. - № 4. - С. 54-60

17. Конституція України: Прийнята на V-й сесії ВР України 28 червня 1996 р. – Київ: Юрінком, 1996. – 80 с.

18. TABL09910001. Про порядок організації і проведення мирних масових заходів та акцій в Україні // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Верховна Рада України, 2021. – Режим доступу: https://static.rada.gov.ua/osmir/tables/skl_4/perexidni/TABL09910001.html.

19. Грібов М.Л., Чернявський С.С., & Корзун А.С. Використання в Україні зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням / М.Л. Грібов, С.С. Чернявський, А.С. Корзун // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2021. – Т. 1(118). – С. 8-23.

References:

1. Zakon Ukrainy Pro Natsional'nu hvardiiu Ukrainy [Law of Ukraine on the National Guard of Ukraine]. (2014). Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Parliamentary Publishing House. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> [in Ukrainian].

2. Sukon'ko, S.M., & Sherstiuk, A.D. (2022). Model' otsiniuvannia efektyvnosti monitorynhu operatyvnoi obstanovky pid chas provedennia masovykh zakhodiv [Model of evaluating the effectiveness of operational situation monitoring during mass events]. Public Administration and Customs Administration, 1(32), 70-75 [in Ukrainian].

3. Batiuk, O., Bielai, S., & Volkov, I. (2023). Pravova osnova i taktyka zastosuvannia viiskovosluzhbovtsiamy Natsional'noi hvardii Ukrainy spetsial'noho zasobu—kubotana pid chas vykonannia zavdan z okhorony hromads'koho poriadku ta zabezpechennia hromads'koi bezpeky [Legal framework and tactics of using special equipment by National Guard servicemen during public order protection and ensuring public safety]. Honor and Law, 4(87), 48-54 [in Ukrainian].

4. Luhovskyi, I., Klybanskyi, S., & Mudryk, V. (2021). Obruntuvannia sposobiv orhanizatsii ta zdiisnennia monitorynhu obstanovky orhanamy rozvidky Natsional'noi hvardii Ukrainy pid chas provedennia masovykh zakhodiv [Justification of methods of organizing and conducting situational monitoring by National Guard intelligence agencies during mass events]. Honor and Law, 3(78), 24-29 [in Ukrainian].

5. Lun'ov, O.Y., Koval'ov, I.V., & Sporyshev, K.O. (2018). Metodyka vyznachennia ratsional'noho poriadku zastosuvannia rozvidual'nykh bezpilotnykh lital'nykh aparativ pry vykonanni zavdan z prypynennia masovykh zavorushen' sylymy Natsional'noi hvardii Ukrainy [Methodology for determining the rational order of application of reconnaissance UAVs during mass riot control by the National Guard of Ukraine]. Honor and Law, 4, 26-37 [in Ukrainian].

6. Kobzar, O., & Romashko, O. (2023). Analiz zmistu i sutnosti masovykh zavorushen' yak ob'iekt prypynennia pidrozdilamy Natsional'noi hvardii Ukrainy [Analysis of the content and nature of mass riots as an object of suppression by the National Guard of Ukraine]. Honor and Law, 2(85), 19-23 [in Ukrainian].

7. Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy. Nakaz № 1089 "Pro zatverdzhennia Instruktсии pro orhanizatsiiu ta nesennia sluzhby z okhorony hromads'koho poriadku ta zabezpechennia hromads'koi bezpeky viiskovymy chastynamy (pidrozdilamy) Natsional'noi hvardii Ukrainy" [Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Order № 1089 "On approving the Instruction on the organization and service of public order protection and ensuring public safety by military units (units) of the National Guard of Ukraine"] // Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Parliamentary Publishing House, 2019. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0195-20> [in Ukrainian].

8. Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova № 1024 "Pro zatverdzhennia pereliku ta Pravyl zastosuvannia spetsial'nykh zasobiv viiskovosluzhbovtsiamy Natsional'noi hvardii pid chas vykonannia sluzhbovykh zavdan' [Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution № 1024 "On approving the list and rules for the use of special equipment by National Guard servicemen during the performance of official duties"] // Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Parliamentary Publishing House, 2017. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1024-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].

9. Interfax. (2021, August 24). Pravoohorontsi zabezpechyly bezpeku pid chas zakhodiv iz nahody Dnia Nezalezhnosti [Law enforcement ensured security during events marking Independence Day]. *Interfax*. – Retrieved from: <https://interfax.com.ua/news/general/763671.html> [in Ukrainian].

10. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 64/2022, zatverdzhenyi Zakonom Ukrainy vid 24 liutoho 2022 roku № 2102-IX [On the introduction of martial law in Ukraine. Presidential Decree № 64/2022 of February 24, 2022, approved by the Law of Ukraine of February 24, 2022 № 2102-IX] // Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Parliamentary Publishing House, 2022. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/64/2022> [in Ukrainian].

11. Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova № 894 "Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii diial'nosti ta vzaemodii Natsional'noi hvardii z upovnovazhenymy orhanamy derzhavnoi vlady ta orhanamy mis'kovoho samovriaduvannia z prypynennia masovykh zavorushen'" [Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution № 894 "On approving the Procedure for organizing activities and interaction of the National Guard with authorized bodies of state power and local self-government bodies for the suppression of mass riots"] // Zakonodavstvo Ukrainy – Legislation of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Parliamentary Publishing House, 2021. – Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/go/894-2021-%D0%BF> [in Ukrainian].

12. Malva.tv. (2024, February 20). 20 liutoho 2014 roku rozpochalasja suchasna rosiisko-ukrains'ka viina [February 20, 2014, marked the beginning of the modern Russian-Ukrainian war] [Electronic resource]. – Retrieved from: <https://malva.tv/20240220/20-ljutoho-2014-roku-rozpochalasja-suchasna-rosijsjko-ukrajinsjka-vijna/> [in Ukrainian].

13. Rusnak, I. (Ed.). (2017). Bila knyha antyterorystychnoi operatsii na Skhodi Ukrainy (2014–2016) [White Book of the Anti-Terrorist Operation in Eastern Ukraine (2014–2016)] [Electronic resource] / I. Rusnak (Ed.). – Kyiv: National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskiy. – Retrieved from: https://nuou.org.ua/assets/journals/bila_knyga/bila-knyha-ato.pdf [in Ukrainian].

14. Komanduvach Natsional'noi hvardii Ukrainy. Nakaz № 270 "Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii vykonannia Instruksii pro orhanizatsiiu ta nesennia sluzhby z okhorony hromads'koho poriadku ta zabezpechennia hromads'koi bezpeky viiskovymy chastynamy (pidrozdilamy) Natsional'noi hvardii Ukrainy" [Commander of the National Guard of Ukraine. Order № 270 "On approving the Procedure for the execution of the Instruction on organizing and performing service for public order protection and ensuring public safety by military units (units) of the National Guard of Ukraine"] // National Guard of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: National Guard of Ukraine, 2021. – Retrieved from: <https://www.ngu.gov.ua/sites/default/files/2021-07/270.pdf> [in Ukrainian].

15. Verkhovna Rada Ukrainy. Proiekt Zakonu Ukrainy № 10311, yaky propozyyt vnykty zminy do Zakonu Ukrainy "Pro Natsional'nu hvardiiu Ukrainy" [Verkhovna Rada of Ukraine. Draft Law № 10311 proposing amendments to the Law of Ukraine "On the National Guard of Ukraine"] [Electronic resource]. – Retrieved from: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/260269.html [in Ukrainian].

16. Velykyi, Y.M. (2020). Pro dotsil'nost' zminy pryntsyviv okhorony publichnoho poriadku politytsieiu Ukrainy pid chas masovykh zakhodiv: dosvid yevropeiskykh derzhav [On the appropriateness of changing the principles of public order protection by the police of Ukraine during mass events: experience of European countries] / Y.M. Velykyi // *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, 54-60 [in Ukrainian].

17. Konstytutsiia Ukrainy: Pryiniata na V-i siesii VR Ukrainy 28 chervnia 1996 r. [Constitution of Ukraine: Adopted on the 5th session of the Verkhovna Rada of Ukraine, June 28, 1996]. – Kyiv: Yurinkom, 1996. – 80 p. [in Ukrainian].

18. TABL09910001. Pro poriadok orhanizatsii i provedennia myrnykh masovykh zakhodiv ta aksii v Ukraini [On the procedure for organizing and conducting peaceful mass events and actions in Ukraine] // Verkhovna Rada of Ukraine. – Official ed. – Kyiv: Verkhovna Rada of Ukraine, 2021. – Retrieved from: https://static.rada.gov.ua/osmir/tables/skl_4/perexidni/TABL09910001.html [in Ukrainian].

19. Hribov, M.L., Chernyavskiy, S.S., & Korzun, A.S. (2021). Vykrystannia v Ukraini zarubizhnogo dosvidu protydii masovym zavorushenniam [Use of foreign experience in countering mass disturbances in Ukraine]. *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1(118), 8-23 [in Ukrainian].